

Kort informasjon om Hofteledds dysplasi (HD) hos hund

Astrid Indrebø, veterinær fagsjef i Norsk Kennel Klub

Hva er HD?

Hofteledds dysplasi (HD) er en utviklingsfeil i hofteleddene som kan angå ett eller begge hofteledd. Defekten består i at hofteskålen og lårhodet ikke passer helt til hverandre. Det dannes sekundærforandringer rundt leddet i form av forkalkninger. Det kan også oppstå unormale slitasje inne i hofteleddet, som igjen kan gi unormale trykkbelastninger på deler av leddet. Deler av leddbrusken kan slites bort og erstattes av beinvev i kroppens forsøk på å reparere de skadene som har oppstått. Det finnes ulike grader av denne defekten - og hofteleddene graderes etter følgende skala: fri, svak, middels eller sterk grad av HD.

Avlesning - registrering av resultatet

Avlesningen skjer på grunnlag av røntgenbilder. Røntgenbilder, registreringsbevis samt et skjema underskrevet av eier og veterinær sendes Norsk Kennel Klub (NKK), og resultatet for den enkelte hund blir registrert her. NKK sender så resultatet ut til de respektive raseklubbene, hvor de brukes i avlsarbeidet for den enkelte rase. For å avlest bildene og registrere resultatet, er det imidlertid en forutsetning at hunden er norskeid og registrert i NKK, at den er over en viss minimumsalder (12 eller 18 mnd avhengig av rase), at den er ID-merket og at bildene er tatt på foreskrevet måte. Hundens identitet, inkludert ID-nummer, skal framgå av røntgenbildene og være påført før bildene framkalles.

Røntgenundersøkelse av hofter på hunder i Norge har pågått siden tidlig på 70-tallet. Fra 1987 ble det krav om kjent HD-status på foreldre for registrering i NKK av avkom for noen raser. Nå har rundt 70 raser et slikt krav.

Hva er årsaken til at en hund får HD?

Utviklingen av HD hos en hund skyldes en kombinasjon av arv og miljø. Arvbarheten gir uttrykk for hvor stor del av totalvariasjonen i en egenskap som skyldes arvelige faktorer. Ulike undersøkelser viser at arvbarheten for HD er 20-60%. Dette innebærer at også andre faktorer har stor betydning for utvikling av defekten. Man antar imidlertid at en hund ikke utvikler HD med mindre det foreligger en arvelig disposisjon, men en hund trenger ikke utvikle HD til tross for at den kan være arvelig disponert.

Hvor stor betydning har HD for hunden?

HD utvikles mens hunden vokser. En hund som har utviklet HD, kan få problemer av varierende grad, men slett ikke alltid. Hvorvidt den vil få kliniske symptomer, er i første rekke avhengig av graden av HD, men også i vesentlig grad av hele hundens konstruksjon og funksjon, dvs hvorvidt hunden er sunt bygget og kan bevege seg riktig og effektivt. Hunder med en dårlig og usunn konstruksjon, vil ofte få større problemer dersom den har HD sammenlignet med en godt konstruert hund som kan bevege seg sunt og effektivt.

En hund med svak grad av HD vil som regel ikke vise noen symptomer i det hele tatt, og vil kunne leve et helt normalt liv. Dersom hunden har middels grad HD, er det større risiko for at den kan utvikle symptomer. Tidspunktet for når disse symptomene inntreffer, kan variere mye. Noen hunder med middels grad HD kan begynne å vise en tendens til stivhet i hofteleddene ved 4-5 års alderen uten at det ser ut som om tilstanden er spesielt smertefull for hunden. Dersom hunden holdes i god kondisjon samtidig som man tilpasser hundens prestasjoner til det den selv ønsker å prestere, vil en slik hund normalt oppnå like høy levealder som en HD-fri hund, og tilværelsen vil ikke være smertefull. Overdreven mosjon, som lange turer i dyp snø, bruk som trekkhund i tungt arbeid osv, er imidlertid ikke å anbefale. Jevn mosjon er viktig. Det finnes imidlertid også hunder med middels grad HD som har tydelige kliniske symptomer på defekten.

Dersom hunden har sterk grad av HD, er risikoen større for at den skal få problemer med hoftene. For noen hunder er dette direkte invalidiserende, og i enkelte tilfeller kan avlivning være beste utvei.

Men man skal være klar over at mange hunder greier seg utmerket selv om de har sterk grad HD, og kan fungere normalt og være svært aktive langt opp i høy alder uten å vise tegn på smerte.

Det er altså ikke nødvendigvis sammenheng mellom den diagnosen som stilles ved hjelp av et røntgenbilde og hvordan hundens kliniske tilstand er! Det er viktig at man ikke begynner å behandle hunden sin som om den skulle være invalid, kun på grunnlag av røntgenbildene.

Hvordan skal jeg trene en hund med HD?

En hund med HD må trenes fornuftig. Det er viktig at den får bygget opp muskulatur, og at sener, ledd og leddbånd ikke overbelastes. Jevn mosjon er viktig for enhver hund fra den er valp. Treningsmengden økes gradvis ettersom hunden vokser og kondisjonen bedres. Er det først konstatert HD, er det viktig at hunden ikke holdes for mye i ro. Den må trenes opp gjennom daglig og jevn mosjon. Mosjonen skal fortrinnsvis foregå på et relativt mykt underlag som f.eks. i skogen - IKKE på asfalt. Lengden på turene økes gradvis. Det er ikke bra for hunden at den ligger mer eller mindre stille hele uken - for så å få en lang og anstrengende tur hver søndag. Jevn mosjon - gjerne i noe ulendt terreng - er det beste. Og hunden må være i normalt hold - aldri tung og feit da dette vil øke belastningen på skjelettet betraktelig.

Kan HD behandles?

HD kan til en viss grad behandles ved smerteterapi eller ved kirurgiske operasjoner.

Smerteterapi

Gjennom smerteterapi kan en hund med kliniske symptomer på HD få et bedre liv. Når smertene er borte, kan den lettere trenes opp, slik at den kan få bygget opp muskulatur og fungere langt bedre.

Det finnes ulike medisiner som brukes i smerteterapien. Diskuter dette med dyrlegen din.

Akupunktur har vist seg å være effektivt for endel hunder med HD. Ved Norges veterinærhøgskole pågår det nå en undersøkelse av effekten av en alternativ smertebehandling: implantasjon av små gullbiter på spesielle punkter i muskulaturen rundt hoftene. Det vil bli informert om resultatene i Hundesport.

Kirurgiske operasjoner

Det er prøvd ulike operasjoner ved HD. Den mest drastiske går ut på å skifte ut hofteleddet med et kunstig materiale. Dette er en komplisert og kostbar operasjon som utføres på enkelte større dyreklinikker. Resultatene ser ut til å være gode. Diskuter gjerne dette med dyrlegen din som eventuelt vil henvise deg til en dyreklinikk som utfører slike operasjoner.

En mindre drastisk operasjon går ut på å foreta en muskeloperasjon som gjør at lårhodet blir riktigere plassert i hofteskåla. Dette vil kunne redusere smertene i leddet så mye at hunden blir haltfri, også på lang sikt. Forutsetningen er imidlertid at hofteskål og lårhode er nærmest normale mht dybde og fasong og det er ingen eller lite forkalkninger, men lårhodet ligger langt ut i hofteskålen. Ved store forandringer i hofteleddet er det lite sannsynlig at man vil ha nytte av en slik operasjon.

Oppsummering

HD skyldes ikke bare arvelige faktorer - oppvekstmiljøet har stor betydning for utviklingen av sykdommen.

En hund trenger ikke å få problemer dersom den har HD hvis den er godt konstruert - jevn mosjon er viktig! Ikke trening på asfalt!

Dersom hunden har symptomer og du har spørsmål med hensyn til eventuell behandling - kontakt din dyrlege.